

## **СЕКЦІЯ 9.**

### **МЕЛІОРАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ І МЕЛІОРАТИВНІ ЗАХОДИ**

**Харитоненко Р. А.**

*к.е.н.*

*Інститут землекористування НААН України*

*м. Київ, Україна*

#### **ОРГАНІЗАЦІЯ МЕЛІОРОВАНИХ ЗЕМЕЛЬ: ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ ТА ІНТЕГРОВАНЕ УПРАВЛІННЯ**

Існуючі меліоративні системи в Україні, що функціонують створені переважно в період 1961–1990 рр. Безсумнівно ці меліоровані системи для ефективного свого функціонування потребують модернізації та врахування нових технічних і правових реалій сьогодення.

Упорядкування меліорованих земель є одним із визначальних чинників для раціонального використання земельних ресурсів і сприяє сталому розвитку сільськогосподарських територій. Завдяки такому підходу формується єдина система управління, що дає змогу не лише підвищити ефективність землекористування, а й зберегти екосистеми та посилити продуктивність сільськогосподарських угідь. Організацію території меліорованих земель можна досягти за допомогою заходів із землеустрою [1,2]. Відповідно до статті 5 Закону України «Про землеустрій» меліоративні мережі та їхні складові частини є об'єктами землеустрою [3]. Проте у чинному законодавстві немає окремих проектів землеустрою, спеціально спрямованих на організацію меліорованих земель, що створює труднощі у врахуванні їхньої специфіки під час розроблення або оновлення інфраструктури. Усунення цього недопрацювання передбачає доповнити частину 2 статті 52 Закону України «Про землеустрій» положенням, яке зобов'язуватиме враховувати специфіку меліоративних об'єктів у проектах землеустрою, як складову еколого-економічного обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь. Такі проекти визначатимуть перелік ділянок із відповідними меліоративними заходами (зрошення, осушення), уточнюють типи та черговість ремонту або реконструкції гідротехнічних споруд, передбачають схему розміщення і взаємодію водокористувачів (у тому числі фінансування й розподіл витрат) та враховують екологічні обмеження (водоохоронні зони, прибережні смуги тощо). Це дає змогу ефективно управляти меліорованими землями й узгоджувати інтереси всіх зацікавлених сторін.

На сьогодні в процесі модернізації меліоративної інфраструктури гостро необхідні ГІС-технології, що допоможуть розробникам проектів землеустрою працювати з великою кількістю просторових даних: рельєфом, ґрунтовим покривом, станом гідротехнічних об'єктів [4, 5, 6]. Інтеграція методів дистанційного зондування дозволить проводити регулярний моніторинг, оперативно виявляти проблемні ділянки й оцінювати ефективність меліоративних заходів. Такий підхід також уможливорює збір даних для майбутніх проектів, спрямованих на розширення або поглиблення меліоративних систем, зокрема в регіонах, які найбільше постраждали від війни.

**Висновки і пропозиції.** Отже, проекти землеустрою щодо організації меліорованих земель, як складову еколого-економічного обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь - це ключовий інструмент, здатний упорядкувати та узгодити технічні, економічні й екологічні аспекти використання меліорованих земель. Їхня поява в чинному законодавстві усуне прогалину в регулюванні, дозволивши ефективніше інтегрувати заходи з модернізації інфраструктури, врахувати природно-кліматичні особливості, покращити механізми управління водними ресурсами та відновленням пошкоджених територій у післявоєнний період.

#### **Список використаних джерел**

1. Dorosh, Y., Ibatullin, S., Dorosh, O., Sakal, O., Dorosh, A., & Tarasenko, A.. Assessment of the consequences of the destruction of the Kakhovska HPP dam on irrigated lands in the zone of influence of the Kakhovsky water reservoir. Scientific and industrial journal "Land management, cadastre and land monitoring", 2024. (1). P. 6-18. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2024.01.01>
2. Харитоненко Р.А. До питання обліку меліорованих земель в Україні. Сучасні виклики в управлінні земельними ресурсами: матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7 червня 2024 р.). Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2024., С. 155-157.
3. Закон України «Про землеустрій». № 858-IV від 23.05.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>
4. Потреба зрошення в Україні: інвестиції, протидія наслідкам посухи, фінансова складова. AgroPolit.com. 2021. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/849-potreba-zroshennya-v-ukrayini-investitsiyi-protidiya-naslidkam-posuhi-finansova-skladova>
5. Shamil Ibatullin, Iosyp Dorosh, Olha Dorosh, Oksana Sakal, Yevhen Butenko, Roman Kharytonenko, Halyna Shtohryn. Determination of economic losses on agricultural land in connection with hostilities on the example of the territory of kyivska oblast in Ukraine. Acta Scientiarum Polonorum. Formatio Circumiectus. 2022. Vol. 21. Issue 2. p. 49. DOI: 10.15576/ASP.FC/2022.21.2.49
6. Бутенко Є. В., Харитоненко Р. А. Оцінка впливу деградаційних процесів на продуктивний потенціал сільськогосподарських земель: монографія. Київ: НУБіП України, 2019. 204 с. URL: <https://dglib.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d2137087-b1eb-4626-861f-2ea7f4d9b8f4/content>

#### ***Organization of reclaimed lands: land management and integrated governance***

**Abstract.** Existing reclamation systems in Ukraine require modernization and consideration of their specifics in land management projects. Proposed legislative changes will enhance the effective management of reclaimed lands. The use of GIS technologies will ensure monitoring, land use optimization, and the restoration of damaged areas in the post-war period.

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ  
ІНСТИТУТ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ**



**ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО  
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ:  
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**Матеріали V Міжнародної  
науково-практичної конференції**

*19 грудня 2024 року*

Конференцію присвячено пам'яті Леоніда Яковича Новаковського,  
академіка НААН України, доктора економічних наук, професора,  
Почесного землевпорядника України, Заслуженого діяча науки і техніки України

Київ 2025

**УДК 332.36**

**Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 19 грудня 2024 р.). Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2025. 103 с.**

Видання містить матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем формування сталого землекористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У тезах доповідей учасників представлено технічні, організаційні, економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення формування сталого землекористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері землеустрою, геодезії, картографії, містобудування, геоінформаційних технологій та ін.

The publication contains materials of the V International scientific-practical conference "Formation of sustainable land use: problems and prospects". The theme of the conference reflects the complexity, interdisciplinarity and multi-vector nature of the problems of sustainable land use formation and innovative approaches to their solution. The participants' reports present the technical, organizational, economic, environmental and social principles of ensuring the formation of sustainable land use.

The materials of the collection will be useful for specialists in the field of land management, geodesy, cartography, urban planning, geographic information technologies, etc.

Матеріали подано в авторській редакції

Materials are submitted in the author's edition

Рекомендовано до друку вченою радою  
Інституту землекористування Національної академії аграрних наук України  
(протокол № 2-2 від 24 лютого 2025 р.)

**ISBN 978-617-8571-19-1**

© Інститут землекористування НААН України, 2025  
The Institute of Land Management of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, 2025